

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI POŚWIĘCONY SPRAWOM MIEJSCOWYM ORAZ ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO.

WYDANIE I ODRUCZENIA przyjmują wszystkie księgarnie, kantory i drukarnie w Warszawie, Łodzi i miastach powiatowych.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: CZĘSTOCHOWA, ULICA ALIIA Nr. 39. — TELEFON Nr. 91.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują ogłoszenia i wydawnictwa dla ogłoszeń od g. 10-15 wiece. Podpisane wstępnie, składają się w całości.

CENY OGŁOSZEŃ: Za wiersz pierwszy jednoznaczny lub jego równoważnik: 100, drugi 75, trzeci 50, czwarty 25, piąty 15, szósty 10, siódmy 5, ósmy 3, dziewiąty 2, dziesiąty 1. Długość ogłoszenia po kmo. 3 do 10 wierszy. Najdłuższe ogłoszenie 100. Ogłoszenia wierszowe w 10 proc. taniej. Za dostarczenie prospektów lub reklam po 5 rubli od 100 egzemplarzy.

Agencja: w Krakowie, Noworadomska, Myszkowie, Zawierciu, Piotrkowie, Łodzi i Warszawie.

Cena pojedynczego egzemplarza kop. 5.

3 MAJ

1791

1916

Echa 3 maja.

W Synagodze.

W samo południe w dniu 3 maja wobec członków Magistratu i Rady Miejskiej, przedstawicieli powołanych instytucji i prasy odbyło się w nowej Synagodze na watach uroczyste nabożeństwo z udziałem głównego rabina Asche, rabina Isajewicza i kantora Piszia, oraz członków Zarządu pp. Markusa Heniga, Henr. Markusfelda, Fabi. Zorskiego, Jak. Heimana, L. Tempła, dr. Wład. Sachsa, St. B. Helmana, Iz. Freundu, St. Weinberga i inż. Gust. Kohna.

Świątynia tonęła w powodzi światła, kwiatów i zieleni, tudzież dekoracji biało-amarantowych, wśród których zwracały uwagę wspomniane już dwa sztandary polskie z kunstownie wyhaftowanym srebrem i złotem polskim białym orlem.

Polskie orły.

Dzieje tych zabytków są osobliwe. Misnowicie, w czasie odwrotu Napoleona I z pod Moskwy, a więc lat temu 104 korpus oficerski wypoczął przechodząc przez Częstochowę w jedynej podówczas w naszym mieście oberży Bluma w tak zwanym szeregowym domu w Starym Rynku za ul. Senatorską. Kiedy nagłe rozległ się alarm, że następuje nieprzejściel. Francuzi a z nimi i Polacy opuścili miasto, pozostawiając w posiadaniu dwa sztandary, które oberżyśka zdołała przed Rosjanami potem ukryć i przez dłuższy czas przechowywać, aż znalazły się w roku powstania 1863 w starej synagodze przy rogu ul. Prostej i Garncarskiej, jako „purochesy” czyli zastony rodaków.

Na jedwabiu w który są wszęty napisy w języku hebrajskim, świadczące, że ofiarodawczynią była Dobra, córka Nachmana, a żona Majera Bluma, a drugiego jednostronnego — Chaja, żona Józefa Heimana, obie z rodziny oberżysty Bluma, bo jego córka i synowa. One to pielęgnowały tą drogą pamiątkę, strzegąc ją przed czynem okiem przetrząsających Królestwo kozaków i wojsk rosyjskich, aż w chwili nalagających walk powstańczych r. 1868 złożyły je na ołtarzu swej świątyni, w której odśpiewano przed nimi

Boże coś Polskę...

Boże coś Polskę przez tak liczne wieki
Oczekał blaskiem potęgi i chwały,
Cóż ją stałaz łarczą Swoj opieki,
Od nieszczęść, które przagnęli ją miały;

Przed Two ołtarze sanosim błaganie,
Ojczyznę walną racz nam wrócić Panie.

Ty! która potem tknięty jej upadkiem,
Wspierał walających za najświętszą sprawę,
A chcąc świat cały mieć jej męstwa świadkiem,
Wśród nieszczęść nawet pomnażał jej sławę.

Przed Two ołtarze i t. d.

Wśród biednej Polsce światłość starczytna,
Użyłaj pola spustoszone łany,
Niech aszczęście, pokój na nowo zakwitną,
Przeszła już karać Boże zagniewany.

Przed Two ołtarze i t. d.

Niedawno wolność zabrał z Polskiej ziemi,
A już krwi naszej popłynęły rzeki,
O! jakis musiał być okropnie z tymi,
Nieszczęść Ojczyznę odbierasz na wieki.

Przed Two ołtarze i t. d.

Alojzy Feliński

O polsko, wierz!

Nad ziemią polską, wszecz i wzdłuż,
Dziś chwały słońce świeci —
Od krańcu w kraniec idzie głos:
— „Zawitał nam Maj Trzeci!” —

Choć krawęż wojny płynie kurz
Choć burze nad Twoą głową —
O Polsko, uierz Ty w lepszy los,
Iż wstaniesz znów nanowu.

Bo tyle lat i tyle dni
Pomimo lych kaluszy,
Nie wyrwał wrog nadziei tej,
O Polsko, z T

Trzeci maja w Częstochowie

Komitet główny: pp. ks. kan. M. Fulman, dr. J. Marczewski, W. Jabłoński, A. Bandtkie-Stężyński, kom. E. Brühl, F. Ebert i W. Prochowski.

Komitet wykonawczy: pp. Fel. Dobrucki, inż. Br. Hiasko, dr. L. Kędzierski, red. Fr. Galiński, dyr. A. Zboński, Stan. Chrzanowski, H. Jabłoński, inż. B. Kołakowski, Jan Szrednicki, Ryszard Kieslich, Jan Zagórski, L. Jarosz, F. Gambioli, W. Miłaczowski, Julian Lewandowski, J. Cholewicki, Jan Kozankiewicz, J. Barylski, Jakób Kon, Stan. Hertz i Leon Weinberg.

WSPÓŁIŚTNIENIE COEXIŚTENCJE

Artykuły z „Gońca Częstochowskiego”:
Trzeci maja w Częstochowie, 2 maja 1916 roku, nr 99, s. 2
Echa 3 maja, 7 maja 1916, nr 103

Press articles: „Goniec Częstochowski”:
The 3rd of May in Częstochowa, May 2, 1916, No.99, page 2.
The Echoes of the 3rd of May, May 7, 1916 No.103
zb. APCz

Sztandar regimentu polskiej armii napoleońskiej powracającej z nieudanej kampanii rosyjskiej w roku 1813, przechowywany w Nowej Synagodze, używany jako parochet (zasłona). Obecnie znajduje się w muzeum w Jerozolimie.

Regiment standard of the Polish Napoleonic Army returning home after the unsuccessful Russian campaign in 1813 used as a "parochet" (curtain) in the New Synagogue. Currently at the Jerusalem Muzeum.

zb. YV

Uroczystość religijna w Nowej Synagodze
Religious celebration at the New Synagogue
zb. CzY, s. 19

Rabin N. Asz

Częstochowa.

Częstochowa, d. 27 czerwca 1927
Piłsudskiego 9. — Telefon 5-77.

Handwritten: Frydman
Handwritten: Mag. p.
Handwritten: IV

Handwritten: Do
Magistratu
w miejsc

Handwritten: W odpowiedzi na pismo Stan. Magistratu
z d. 23 b.m. niniejszem uprzejmie komunikuję,
że uroczyste nabożeństwo z okazji złożenia Prochów
Juljusza Słowackiego odbędzie się w Nowej
Synagodze d. 28 czerwca r. b. o godzinie
11-ej rano. —

Handwritten signature: Rabin N. Asz

Pismo rabina N. Asza z 27 czerwca 1927 roku o uroczystym nabożeństwie w Nowej Synagodze w związku ze sprowadzeniem do kraju zwłok J. Słowackiego

A letter dated June 27, 1927 signed by Rabbi N. Asz announcing a special service in the New Synagogue honoring the return of Juliusz Słowacki's remains to Poland

ZARZĄD
Gminy Wyzn. Żydowskiej

w CZĘSTOCHOWIE

Telefon № 86.

№: .....

Częstochowa, d. 22. Paźdź. 1924

22

Do
Komitetu przyjęcia
zwłok s. p. Henryka
Sienkiewicza
zobowiąz.

Łowca gminy Wyznaniowej
Żydowskiej w Częstochowie, zgwa-
rza niniejszym swoją akces przy
oddaniu swej zwołanej wielkiego
pisanka i dwudziętego wódka
Polski s. p. Henryka Sienkiewicza

ZARZĄD
Gminy Wyznaniowej Żydowskiej
w Częstochowie

[Handwritten signature]

Korespondencja Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej
z Komitetem przyjęcia zwłok Henryka Sienkiewicza

A letter dated October 22, 1924 from the Jewish Community Council
to the Organizing Committee of the Celebrations to Pay Homage to Henryk Sienkiewicz
zb. APCz

**DO
KUPIECTWA ŻYDOWSKIEGO
M. CZĘSTOCHOWY.**

W niedzielę, dnia 14 b. m. przybywa do naszego miasta Najwyższy Dostojnik Państwa, Reprezentant Majestatu Rzeczypospolitej Polskiej

PAN PREZYDENT IGNACY MOŚCICKI

Jesteśmy szczęśliwi, że w tym radosnym dla naszego grodu dniu dana nam będzie okazja, aby złożyć najgłębszy hołd Głowie naszego Państwa.

Wzywamy przeto ogół Kuptwa Żydowskiego do wzięcia jaknajliczniejszego udziału w powitaniu Pana Prezydenta, jak również o należyte udekorowanie okien wystawowych sklepów, biur i mieszkań.

Niech żyje Rzeczypospolita Polska!

Niech żyje Pan Prezydent Ignacy Mościcki!

**Zarząd Stowarzyszenia
PRZEMYSŁOWCÓW i KUPCÓW
m. Częstochowy.**

Drak. „Setuka”, Częstochowa, Alja 27.

Obwieszczenie wzywające kupców żydowskich do udziału w powitaniu Prezydenta Ignacego Mościckiego w Częstochowie w roku 1932

An announcement calling on Jewish merchants to welcome President Ignacy Mościcki in Częstochowa in 1932

zb. APCz

Rabin Nachum Asz wita Prezydenta RP I. Mościckiego
President Ignacy Mościcki welcomed by Rabbi Nachum Asz in Częstochowa
zb. E. Asz Mundlak

Udekorowany budynek gminy żydowskiej podczas wizyty Prezydenta I. Mościckiego w roku 1932
Decorated building of Jewish Community Council during the visit of President Mościcki, 1932
zb. Wila Orbach, *Historia Żydów częstochowskich*, s. 59

Maurycy Neufeld (1861–1942),
wybitny działacz społeczny
i niepodległościowy

Maurycy Neufeld (1861–1942),
outstanding active participant in social
and freedom movement

zb. A. Maciejowska

Stanisław Neufeld (1894–1938),
syn Maurycyego Neufelda,
walczył w wojnie polsko-bolszewickiej

Stanisław Neufeld (1894–1938),
son of Maurycy Neufeld,
who fought in the Polish–Bolsheviks war
zb. A. Maciejowska

NACHUM ASZ
RABIN GMINY WYZN. ŻYDOWSKIEJ w CZĘSTOCHOWIE

W OBRONIE UBOJU RYTUALNEGO

WYDANIE TRZECIE, UZUPEŁNIONE

Kto nie odczuwa litości dla zwierząt, tego nawiedza cierpienie.
(Talmud Babiloński, traktat Baba Meira, karta 55a).

Prawo Mojżeszowe, najbardziej ludzkie ze wszystkich praw, któremi rządzono się w starożytności, nakazuje mieć staranie o bydła, o roślinach i dla ziemi nawet namacza czas wypoczynku. W tym przepisie Mojżeszowym jest daleko głębsza filozoficzność, niż we wszystkich formułach filozofii niemieckiej".
(Adam Mickiewicz, Literatura Słowiańska, rok III, lekcja XIX).

„Pragnąłbym umrzeć taką lekką śmiercią, jak zwierzęta, zabijane metodą rytuału żydowskiego”.
(Piotr Emil Roux, dyrektor Instytutu Pasteura w Paryżu).

VIII. KONKLUZJE.

1. Miłosierdzie dla zwierząt jest nakazem religijnym, usankcjonowanym przez ustawodawstwo religijne żydowskie, pochodzący od prawa Mojżeszowego, a kończący na prawach religijnych ostatniej doby (rozdz. II).
2. Nieprawdą jest, że ubój rytualny nie ma uzasadnienia religijnego. Ubój rytualny jest nakazem religijnym, wypływającym z uczucia miłosierdzia dla zwierząt, i szczegółowo w ustawodawstwie religijnym żydowskim unormowanym (rozdz. III i IV).
3. Nieprawdą jest, że ubój rytualny sprawia zwierzętom nadmierne cierpienia. Ubój rytualny nie sprawia zwierzętom nadmiernych cierpień, a zdaniem wielu wybitnych uczonych jest najłagodniejszym i najsukuteczniejszym ze znanych systemów uboju zwierząt (rozdz. III i VII).
4. Ubój rytualny, powodując najsukuteczniej upływ krwi z ciała bydłowego, wpływa dodatnio na jakość i trwałość mięsa (rozdz. III i VII).
5. Opłaty od uboju rytualnego przerzucane są przez rzeźników wyłącznie na konsumentów Żydów, spożywających mięso rytualne, i nie obciążają ludności chrześcijańskiej (rozdz. VI).
6. Nieprawdą jest, że ubój rytualny podraża ceny mięsa dla ludności chrześcijańskiej. Skutkiem uboju rytualnego i rytualnych przepisów wyznania żydowskiego mięso rytualne, jakości gorszej, sprzedawane jest po cenach wyższych, a mięso nierytualne, jakości lepszej, po cenach znacznie niższych (rozdz. VI).
7. Walka przeciw ubojowi rytualnemu jest przede wszystkim akcją polityczną, a nie humanitarną (rozdz. I).
8. Procentowe ograniczenie uboju rytualnego do potrzeb konsumpcyjnych ludności żydowskiej jest absurdem, a ponadto — jako godzące w zasadę równouprawnienia obywatelskiego — jest niedopuszczalne (rozdz. VI).
9. Zakaz uboju rytualnego doprowadzi do tego, że ludność żydowska w Polsce nie będzie mogła spożywać mięsa krajowego, co pociągnie za sobą niepożądane następstwa gospodarcze (rozdz. VI).

Nachum Asz, „W obronie uboju rytualnego” z 1936 roku
Nachum Asz's book "Defense of Ritual Slaughter", 1936
zb. E. Asz Mundlak

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

Maja 1919 r.

DZIENNIK POLSKI

Krwawe zajścia w Częstochowie.

Obite pliny prowokacji komunistyczno-niemieckiej. Częstochowa stała się w wiosek turbowano szlak tajnych policjantów, usiłujących powstrzymać od eskar-

Według zasięgniętych z polizei informacji krwawy płon wczorajszym

Zabili zostali na miejscu: Naszakowicz, Felcer, Czernia Gutib, Muszek Brokman.

Leżko ranni: Lejser, Rajala i Szlach Brokman, Haskel Bergman, Mord-

Oto krwawy płon zajęło wtorkowych, które poprzedzają na ciąg

Do mieszkańców m. Częstochowy.

W chwili, gdy przed trybunałem ludzkości na konferencji pokojowej w Paryżu ma się dopełnić misja ap-

To co się stało we wtorek 27 maja w Częstochowie nie spiesi i w najisto-

Wiedzi o pojmaniu komunisty, który zabił żołnierza rozszalał się lo-

Wkrótce mamy kobiet, wyrostków podlegających przez jakieś ciemne in-

Przedewszystkiem śledzo porucnik policjanta Masurkiewicza oraz po-

patowy na 1 kol. 2 [mk] 00 fenigów, na IV kol. 75 fenigów, za wyraz. na 30 fenigów, za wyraz.

CZĘSTOCHOWA, ulica Państwowa Nr. 23 telefon Nr. 50. Skrytka pocztowa 16 25.

Teatr

Program od Czwartku

Nadzie

Najnowsze i najpotężniejsze

Wielki dramat w 6 aktach

współczesnej Francji, p

PAWEŁ MARGUER

"Mars"

„Goniec Częstochowski” z 29 maja 1919 roku.
Krwawe zajścia w Częstochowie
“Goniec Częstochowski” May 29, 1919.
Bloody incidents in Częstochowa
zb. APCz

ECLAIR

ku.

"Mars"

#4
rządów dochodzi się do potwornych rezultatów.
Ufamy, że słowa nasze nie przebrania bez echa, oraz, że przejęcia troski o losy zagrożonego bytu narodo-
wicie naszymi nieprzejniami.
W imię najświętszych ideałów na-
wołujemy do spokoju i równowagi.
Redakcja
„Kurjera Częstochowskiego”,
Redakcja
„Gonia Częstochowskiego”.

WRAZENIA I UWAGI.

Defilada żydowskich nianiek na chodnikach naszych ulic

Dużą plagą dla Częstochowian-katolików jest codzienny spacer żydów i ich nianiek z wózkami, którzy to „spacerowicze“ przeszkadzają i tamują ruch prze chodniów, a często spieszących się w za łatwieniu swoich interesów.

Na szczególną uwagę (a przy tym na odpowiednie zareagowanie społeczeń stwa katolickiego) zasługuje to, co się dzieje na ul. Najśw. Maryi Panny od wy lotu ul. Piłsudskiego aż do parków. Prze chodząc w dni ub. świąt, zaobserwowa łem scenę bardzo przykrą, którą powin nien odczuć każdy ambitny Częstocho wianin-katolik. Otóż po ukończonym na bożeństwie w kościółku N. M. Panny gdy wierni poczeli opuszczać kościół, kie rując się do wyjścia na ulicę, spotkali się z istną barykadą, utworzoną z wóz ków, nianiek i zuchwałych wyrostków żydowskich, dla których grzeczność i u stąpienie w wymijaniu się nie istnieje.

Lecz ludność nasza zamiast oburzyć się na podobnie bezceremonialne zacho wanie się wspomnianych wyrostków i nianiek, które z ich wykrzyknikami i skrzypiącymi przeraźliwie wózkami sły chać na 200 mtr., naogół przyjmuje obo jętnie tę rozzuchwaloną inwazję. Nasze społeczeństwo katolickie przyzwyczajone jest widocznie do podobnych korowodów,

czy też boi się zareagować tak, jak po winien prawdziwy obywatel — Polak i katolik. Tymczasem jest faktem, że ży dzi w czasie swoich świąt mają swobo dę wyjścia z synagogi na ulicę. bowiem my, katolicy, napewno wstydziłibyśmy się wysłać tam swoje nianki na spacer y i my sami przechadzać się tak ordy narnie, jak to oni czynią. Żydzi w Cze stochowie powinni zrozumieć, że ulice naszego miasta nie są tylko do ich dys pozycji, a jeśli im tak zależy na świeżym powietrzu, to przynajmniej niech liczą się z tym, że chodniki nie są odpowied nim miejscem, gdzieby ich nianki i po lowice z wózkami defilowały i przeska dzały w normalnym ruchu ulicznym. — Jest od tego środek Alei, gdzie można z powodzeniem podobne spacer y urządzać, a jeśli któremu, czy której jest za mało miejsca na środku Alei, to niech zabi ę rą wózki i jada poza miasto np. na szo sę Olsztyńską, a tam napewno znajdą odpowiednie powietrze i miejsce.

Częstochowianie-katolicy zbyt daleko posuwają swoją uprzejmość względem żydów i nie powinni pozwolić na ordy narne potracanie przez młokosów semic kich i nianki, pchające wózki czwórkami po chodnikach.

Franciszek Habrowski.

Żydów w Polsce przybywa

BO NIKT ICH NIE CHCE WZIĄĆ DO SIEBIE.

Niestety nie tylko r ta po osta ych. Znal

nie się i bełn

4 miliony żydów

MOŻE WYEMIGROWAĆ NA SAN - DOMINGO.

Olbrzymie nadużycia przez żydów

PRZY EKSPORCIE Z POLSKI.

Z Siedlec donoszą: Władze ochrony, neta się nosa. Przenawadzono rewizje

ydowskiego imigranta bę d 10 tysięcy dolarów. San I Czy żydzi są dezterami? 12 półt niem pre

Przykłady antyżydowskich artykułów zamieszczanych w „Gońcu Częstochowskim” w latach 30-tych XX w. Examples of anti-Jewish articles in “Goniec Częstochowski” in the thirties.

zb. APCz

AKT OSKARZENIA

Act. N. 388

przeciw Marjanowi Antoniemu Nowakowskiemu, lat 38 liczącemu
osk. z art. 129 cz. I, p. 6 oraz z art. 51 p. 3, 129 p. 6 K.K.

Oskarżony na wolności.

Oskarżony Marjan Antoni Nowakowski był w lutym b.r. odpowiedzialnym redaktorem wychodzącego podówczas w Częstochowie dziennika "Gazeta Częstochowska". W nr. 37 owej "Gazety Częstochowskiej" z 15 lutego 1919 r. na ostatniej stronie ponad ogłoszeniami umieszczonym został artykuł zatytułowany "Waga" zachęcający do brania udziału w wyborach do Rady miejskiej. Artykuł ten pochodzący z pod pióra oskarżonego w ostry sposób występuje przeciw żydom podając, że w razie gdy żydzi przy wyborach zwyciężą wprowadzą jako język obrad bęrgon, że zamiast krzyża umieszczą żorę, że chrześcijanie będą musieli żydom czyścić buty, że będą im musieli napić w sobotę kielich i za marne wynagrodzenie na nich pracować i że nawet czarno go chleba nie będą mieć wtedy gdy żydzi będą opływać we wszystko zjadając gęsi, smalec i indyki.

W numerze gazety Częstochowskiej z dnia następnego t. j. z 16 lutego b.r. nr. 38 umieszczonym został artykuł pod tytułem "raz przystąpmy do czynu" i znów w obrytm tonie występuje przeciw żydom nawołując do bezwzględnej bojkotu żydów zalecając celem przeprowadzenia go: 1) niesprzedawanie żydom domów i ziemi, 2) niewynajmowanie mieszkań w domach żydowskich i nie oddawanie w tych domach pomieszczeń żydom 3) nieprzyjmowanie żadnych obowiązków u żydów (tyczy się to słoń i nianiek) 4) niesprzedawanie żydom produktów spożywczych 5) nieprzyjmowanie żydów na posady prywatne i państwowe. - W dalszej części artykułu tego autor zaleca gorąco bojkot żydów, rozwijając jego ton, wzywa księży i męczycieli do rozszerzenia tych hasel w parafjach i szkołach. Jeden z następów tego artykułu brzmiał: "Najpodlejszy czyn popełni każdy z nas, kto oszpeca się polakiem i będzie w jakikolwiek sposób zawierał stosunki z żydami, kto będzie kupował u żydów lub sprzedawał żydom cokolwiek".
Przesłuchany przez Sędziego Słedzkiego Nowakowski zeznał

że autorem tego artykułu jest major Samit, że on sam jako redaktor odpowiedzialny z treścią artykułu tego przed umieszczeniem go w "Gazecie Częstochowskiej" się zapoznał i solidaryzując się z nim umieścił go w gazecie. W drugiej połowie lutego b.r. wybuchł w Częstochowie strajk sycerów i wtedy oskarżony Nowakowski w bramie domu przy ul. Panny Maryi Nr. 41, gdzie znajdowała się drukarnia i administracja "Gazety Częstochowskiej" w jednym z kierunków punktów miasta Częstochowy wywiesił plakat o rozmiarach 70 na 100 cm. zawierający komunikaty "Gazety Częstochowskiej". Treść tych komunikatów jest znów skierowana przeciw żydom, wylącznie nimi się zajmuje. Obwinia więc ich o tworzenie bolszewizmu w Polsce, cytuje nazwiska różnych żydów i żydówek za różne przestępstwa aresztowanych, obwinia żydów o profanację w Drohiczu bolszewików celem profanacji kościoła w czasie niesporów, o namawianie w Łodzi robotników do aresztowania dyrektorów ryku, o zabijanie w Łódzku stróżów, o chęć wprowadzenia w Polsce "raju bolszewickiego" o chęć unicestwienia w Polsce inteligencji, o chęć skazania całego świata chrześcijańskiego na zagładę. Jeden z następów na owym plakacie brzmi: "Nie dajcie tego by Was przeklinali potomni, że nie umieliście utrwalic zdobytej wolności i sprzeżaliście Ojczyznę Polską żydom".
Na plakacie tym słowa "żyd" żydzi" żydówki" są grubo podślone, by wpadały w oko i zwracały uwagę czytających.
Oskarżony Nowakowski przed sądem śledczym przyznał się, że sam sporządził ten plakat i polecił go umieścić na bramie i sam układał jego treść.

Na podstawie powyższych danych Urząd Prokuratorski przy Sądzie Okręgowym w Częstochowie oskarża Marjana Antoniego Nowakowskiego, syna Józefa i Józefy lat 38 liczącego w Augustowie urodzonego w Radomiu zamieszkałego, byłego redaktora "Gazety Częstochowskiej" o to, że w Częstochowie w numerze 37-ym "Gazety Częstochowskiej" z dnia 15 lutego b.r. w artykule umieszczonym na 4-jej stronie pod tytułem "Waga" oraz w drugiej połowie

Akta sprawy sądowej przeciwko M.A. Nowakowskiemu, redaktorowi „Gazety Częstochowskiej”, oskarżonemu o podburzanie chrześcijan przeciw Żydom na łamach gazety w 1919 roku

An indictment of M.A. Nowakowski - "Gazeta Częstochowska" journalist, accused of instigating the Christian population against the Jewish population of Częstochowa, 1919
zb. APCz

AKT OSKARZENIA

nr. 4/54/18

przeciw Simsi Massowi i Samuelowi Jarburskiemu o bluźnierstwo i znieważenie obrazów świętych.

ark. 28 i 32.

Oskarżeni - za walności.

W kwietniu 1918 w sklepie oskarżonego Samuela Jarburskiego przy ul. Krakowskiej 23 w Częstochowie zostały umieszczone w oknie wystawowe pilki do zabawy dla dzieci, zapatrzone w wizerunki Chrystusa, Matki Boskiej i św. Józefa obok innych piłek, zapatrzonych w wizerunki psów i kotów. Fakt ten wywołał ogólne zgeroznienie i oburzenie, które znalazło wyraz w miejscowej prasie. Między innymi zarządził te pilki ks. Stefan Niedźwiedzki, wikariusz parafii św. Rodziny w Częstochowie, i spowodował interwencję policji.

ark. 4, 12, 18.

W toku dochodzeń policyjnych ustalono, że Samuel Jarburski kupił wspomniane pilki od oskarżonego Simsia Massa, kupca w Częstochowie przy ul. Aleja I Nr. 7, a że rewizja w sklepie Massa wykryła, że oskarżony ten miał jeszcze w swym sklepie 62 pilki z wizerunkami Chrystusa, Matki Boskiej i św. Józefa, które trzymał razem z piłkami mieszczącymi wyobrażenia zwierząt.

ark. 18.

Sledztwo sądowe stwierdziło, że pilki ze świętymi wizerunkami miały wśród publiczności w Częstochowie odbierców, ponieważ dzieci na nauce katechizmu w szkole skartowały się, że inne dzieci, nazywały Matką Boską za pilkę o "szkiele".

ark. 17.

Zbadany przez Sądniego Sledzkiego w charakterze biegłego ks. prałat Karol Baras orzekł, że przesnaczenie piłek zawierających święte obrazy, do dziecięcych zabaw, jest czynem bluźnierczym i znieważeniem tych świętych wizerunków.

Oskarżony Simsia Mass przyznał, że nabył pilki w Niemczech celem ich detalicznej resprzedaży i sprzedał dwa tuziny takich piłek między innymi Jarburskiemu, nie pa-

znaczenia, że jest o zbrodnię przewidzianą w art. 173 os. I. p. 2. K. K.

Niniejsza sprawa ulega w myśl art. 3 przep. przed U. P. K. właściwości Sądu Okręgowego w Częstochowie, Częstochowa, dnia 4/7.18.

Prokurator:

M. Wierzbicki

ark. 27.

oznawa się jednakże do winy, tłumacząc się niewiedomością, że na piłkach były umieszczone święte wizerunki.

Oskarżony Samuel Jarburski nie poczuwa się również do winy i tłumaczy się, że piłek od Massa nie kupował ani nie wiedział o ich wystawieniu w swym sklepie, że sklep prowadzi jego 14 letnia córka i ona kupiła od Massa pilki, że czersta nie są mu wcale znane święte wizerunki.

ark. 31.

Tłumaczenie się oskarżonego Jarburskiego pozostaje jednakże w sprzeczności z zeznaniami świadków Józefa Richtera i ks. Stefana Niedźwiedzkiego, oraz zeznaniami współoskarżonego Massa, wedle których pilki od Massa nabył sam oskarżony Jarburski w zamiarze ich resprzedaży, wyznał on aresztą sam, że sklep należy do niego.

ark. 17 i 18.

Powyższy stan rzeczy opiera się na zeznaniach świadków Józefa Richtera i ks. Stefana Niedźwiedzkiego, orzeczeniu biegłego ^{ks.} prałata Barosa i dołączonych do sprawy dowodach rzeczowych.

ark. 39.

Na tej podstawie Urząd Prokuratorski przy Kr. Pal. Sądzie Okręgowym w Częstochowie oskarża:

1) Simsia Massa, syna Ioka, liczącego 55 lat, redem z Częstochowy i tu zamieszkałego, umiającego czytać i pisać, świątecznego kupca,

2) Samuela Jarburskiego, syna Chajna Majera, liczącego 40 lat, redem z Noworademska, zamieszkałego w Częstochowie, umiającego czytać i pisać, świątecznego malarza, a to, że w kwietniu 1918 w Częstochowie bluźnili przeciw Bogu, w Trójcy Świętej Jedynemu, przeciw Niepokalanej Bogu Rodnicy i Najświętszej Marji Pannie i gwałtownym Pańskim i znieważyli czynnie Ich Obrazy święte publicznie i w rozpowszechnionych i wystawionych na widek publiczny wizerunkach, w szczególności trzymali w swych sklepach a więc miejscach publicznych na sprzedaż pilki, przeznaczane do zabawy dla dzieci, zawierające wizerunki Chrystusa, Matki Boskiej i św. Józefa, umieszczali je razem z takimiż piłkami, zawierającymi wyobrażenia zwierząt i rozpowszechniali je ze świadomością ich prze-

Akta sprawy sądowej Simsia Massa i Samuela Jarburskiego oskarżonych o znieważanie obrazów świętych An indictment of Simsia Mass and Samuel Jarburski accused of blasphemy zb. APCz